

*Леонід Опанасович ЗАШКІЛЬНЯК,
доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри історії Центральної та Східної Європи
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Львів, Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0018-5095>*

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ СТОСУНКИ В ЛИСТУВАННІ ІВАНА ЛИСЯКА-РУДНИЦЬКОГО І ЄЖИ ГЕДРОЙЦЯ

Український галицький історик Іван Лисяк-Рудницький (1919–1984) та польський політик і публіцист Єжи Гедройць (1906–2000) після Другої світової війни були змушені продовжувати свою громадську та наукову діяльність в еміграції, де виступали з критикою тоталітарних режимів, які були встановлені в країнах Східної Європи, і намагалися вплинути на налагодження українсько-польських стосунків, які особливо загострилися в роки війни. Обидва інтелектуали провадили регулярну кореспонденцію, співпрацювали у виданні журналу «Культура» і пропагували здобутки вільної української та польської культур. Особливої уваги вони приділили потребі діалогу на історичні теми, усвідомлюючи, що політичне трактування історії не дозволить переламати недовіру між представниками обох народів.

Ключові слова: Іван Лисяк-Рудницький, Єжи Гедройць, листування, українсько-польські відносини, історія.

Відомо, що польський громадський діяч, політик і публіцист, засновник і редактор післявоєнних польських еміграційних видань «Культура» та «Історичні зошити», який після завершення Другої світової війни змушений був жити і діяти в еміграції, Єжи Гедройць (1906–2000) провадив велику і змістовну кореспонденцію з українськими інтелектуалами, що також опинилися на чужині. І це було не випадково. Він вважав українське питання одним із найважливіших для майбутнього Польщі, часто наголошуючи, що формування нової політики щодо східних сусідів — України, Білорусі і Литви (УБЛ) є запорукою існування його незалежної вітчизни — Польщі. Причиною такого інтересу Редактора було усвідомлення столітнього вантажу історичних міфів і упереджень, котрі «перекривали» шлях до модерного розуміння ситуації в Центрально-Східній Європі і створювали умови для агресії та маніпуляцій третіх сторін, насамперед Росії.

Про зацікавлення Редактора українським питанням в цілому і його взаємини з українськими емігрантами на Заході майже вичерпно написала польська дослідниця і публіцистка Богуміла Бердиховська в нарисі «Гедройць і українці» до виданої нею ж фундаментальної документальної збірки «Єжи Гедройць та українська еміграція. Листування 1950–1982 років» [2]. Серед праць, які розвивають тематику стосунків середовища часопису «Культура», створеного Єжи Гедройцем, з українськими інтелектуалами, заслуговують на увагу невеличка книжечка за редакцією Олі Гнатюк в серії «Університетські діалоги»: «Польсько-український діалог: часопис «Культура» та його спадщина» (2006), а також поконференційне видання «Гедройць і Україна» за редакцією Магдалени Семчишин і Маріуша Зайончковського (2014) [1; 4].

Щодо Івана Лисяка-Рудницького (1919–1984), який був блискучим істориком-інтелектуалом, то нині зусиллями українських і діаспорних істориків його науково-публіцистична спадщина повертається до фахівців і ширшого грона читачів [3].

У цьому нарисі ми спробуємо проаналізувати погляди обох згаданих особистостей на історію українсько-польських відносин, що відображені в їхньому листуванні після Другої світової війни.

Обидва діячі вимушено опинилися в еміграції, коли радянський тоталітаризм опанував майже всю Центрально-Східну Європу за підсумками світової війни, і змушені були оселитися один у Франції, а другий в США. І. Лисяк-Рудницький, з яким Є. Гедройць уперше зустрівся в 1950 р., посів особливе місце у стосунках Редактора з українськими інтелектуалами в діаспорі [2, с. 20]. Ця зустріч була логічним продовженням його позиції, що історичні негаразди між українцями і поляками були однією з найбільших перешкод у нормалізації польсько-українських взаємин і справедливого облаштування Центрально-Східної Європи. Такої самої думки дотримувався і Іван Лисяк-Рудницький. Обидва вважали, що на заваді відбудови взаємної довіри стоять історичні міфи та стереотипи, що витворилися в давніших і нових часах, включно з оцінками подій під час Другої світової війни (зокрема, щодо участі українців у придушенні Варшавського повстання 1944 р. і українсько-польського конфлікту на Волині і в Галичині). Щодо новітніх подій, то в умовах загального антиукраїнського настрою серед польської еміграції на Заході, Редактор намагався хоча би ознайомити польську сторону з українським поглядом на ці події. На жаль і тоді, і тепер щодо українсько-польських стосунків у роки останньої світової війни залишається багато упереджень і односторонніх оцінок.

Взаємини двох діячів розпочалися в 1950 р. під час особистої зустрічі в Парижі, були продовжені в розлогій кореспонденції 1950–

1979 рр. Треба зазначити, що на той момент Лисяку-Рудницькому виповнився 31 рік, він був уже досить знаним молодим ліберальним публіцистом, але у США, куди він емігрував з родиною, змушений ще пробивати собі дорогу в науковому світі і облаштовуватися в житті. Є. Гедройць був на 13 років старший і мав за собою службу в польських урядових структурах і авторитет у польських політичних та культурних колах в еміграції. Основним елементом переписки була підготовка Лисяком-Рудницьким нарису про українсько-польські відносини для публікації на сторінках «Культури». У листі від 16 вересня 1950 р. український учений обіцяв написати такий нарис і водночас висловлював готовність налагоджувати стосунки з польськими емігрантами в США з метою спільних акцій «на антисоветській і антиросійській ниві» [2, с. 482–483].

Цього нарису для польської «Культури» Іван Лисяк-Рудницький так і не подав, хоча кілька його есеїв на цю тематику були опубліковані в інших виданнях США, Канади та західноєвропейських країн. Кореспонденція з Гедройцем, яка тривала майже тридцять років, засвідчує інтерес і прагнення обох діячів зняти напруження в стосунках між українськими і польськими емігрантами, щоб досягти згоди і союзу в боротьбі проти радянсько-російської окупації країн і народів Центральної та Східної Європи.

Із тривалої переписки двох інтелектуалів можна виокремити кілька основних моментів, які торкаються українсько-польських взаємин. Перше, що впадає у вічі, це усвідомлення обома необхідності зближення українського і польського еміграційних середовищ, а також інших національних кіл народів, що опинилися під владою Кремля. На перешкоді такому зближенню були події недавнього минулого, зокрема першої половини ХХ ст., у яких зіткнулися і увійшли у конфлікт національно-державні інтереси Польщі та України. Особливо нервовими були події українсько-польського суперництва на Волині і в Галичині в роки останньої світової війни. З цього приводу Лисяк-Рудницький у розлоному листі від 31 грудня 1951 р., відповідаючи на зауважене Гедройцем «мовчання на польсько-українській ділянці», писав, що таке мовчання «можливо не є аж такою поганою річчю, позаяк дає змогу трохи «підсохнути» багатьом старим ранам». І далі, схвалюючи ідею Редактора про створення «Українсько-польського товариства», зазначав, однак, що її реалізація поки що не на часі, оскільки «спробі співпрацювати має передувати радше дискусія, що з'ясувала би позиції обох сторін». Небезпека такої дискусії могла би полягати в тому, що не можна було би обминути т. зв. болючих моментів, «а це знову загрожує подразнити рани». Далі Лисяк-Рудницький наголосив, що, на жаль, у польському середовищі дуже

поширеними і вкоріненими є численні вигадки щодо українців, яких польські політики і вчені не бажають спростовувати. І, власне, трибуна «Культури» могла би стати таким майданчиком для обговорення «трудних» питань взаємних стосунків [2, с. 494]. Не дуже вірячи у спроможність старого покоління політиків та істориків змінити ситуацію на краще, український історик покладав надії на молодих інтелектуалів з обох сторін, які мали налагоджувати взаємні контакти і співпрацю.

Гедройць погоджувався з кореспондентом у тому, що в українсько-польських взаєминах нагромаджено багато «вибухонебезпечного» матеріалу, який потребує виваженого і незаангажованого аналізу науковців і поміркованих політиків з обох сторін. У листі від 19 лютого 1952 р. Редактор писав, що справді «спочатку треба підготувати ґрунт, себто принаймні частково усунути непотрібні чвари й призвичаїти обидві сторони до предметної та ввічливої дискусії» [2, с. 496]. Як відомо, така дискусія на сторінках «Культури», що мала переломний характер, відбулася після публікації статті польського публіциста Юзефа Лободовського «Проти почвар минулого» (1952, № 2–3) і викликала значний резонанс серед польської та української еміграції. Вона була спрямована на розвінчання традиційних польських великодержавних стереотипів про «креси», кордони і взаємні упередження, від яких настав час відмовитись («Львів повинен належати Україні, а Вільнюс — Литві»).

Український історик вітав появу статті Лободовського і навіть збирався написати «ґрунтовний відгук» на неї, але до цього так і не дійшло, хоча він не раз згадував про неї у своїх виступах і публікаціях в українській та американській періодиці. Лисяк-Рудницький, незважаючи на складні обставини свого життя в Америці, активно пробував налагодити контакти і співпрацю з польськими еміграційними осередками, підтримуючи енергійну діяльність у цьому напрямку іншого українського інтелектуала в еміграції — Богдана Осадчука (1920–2011). При цьому Іван Лисяк всіляко відхрещувався від політики і політичної діяльності, залишаючи собі поле наукового аналізу минулого і сучасного стану української справи й наближення до незалежності України. Його виважені погляди на ці питання вже у 1950-х роках принесли йому авторитет.

Поряд із багатьма іншими справами І. Лисяк-Рудницький постійно тримав у полі зору українсько-польські відносини і писав про це до Гедройця. У середині 1956 р. «Культура» опублікувала його нарис «Новий Переяслав» (1956, № 6, 7–8), у якому в стислому вигляді було піддано аналізу більшовицьку політику щодо України, спрямовану на її підпорядкування і колонізацію Росією з використанням як те-

рору і репресій, так і загравання з інтелектуальними елітами. Стаття мала переконати читача (зокрема, польського) у суб'єктності України і українського народу та його права на рівноправне трактування серед інших європейських народів. У листі від 17 червня 1956 р. до Гедройця автор дякував за надрукування розлогої статті і стверджував, що «серед українців нині помітно цілковиту готовність до політичних переговорів із поляками і навіть формального альянсу», оскільки «обидві нації та обидві еміграції опинилися в аналогічному становищі». Водночас український кореспондент ставив питання, чи польське суспільство «дозріло до переговорів із українцями як цілком рівноправним партнером (цього раніше Польща ніколи не визнавала!) та чи готові поляки до «інтегрально» антиросійської політики, на противагу дотеперішній польській (і офіційній американській) реставраційній концепції?» [2, с. 513–514].

Українського історика турбувало питання про нерозуміння польським суспільством історії виникнення та еволюції української справи, і він тому прагнув підготувати матеріали для лекції і на тему «Україна між Сходом і Заходом», яка мала прояснити полякам особливості формування українського народу та його історії, бо вони «часто мають радше одностороннє уявлення про сусідів». З цієї ж метою він пропонував редакції «Культури» перекласти і опублікувати його англomовний нарис «Ідейні джерела модерної України», у якому він подав еволюцію української політичної думки ХІХ ст., підкресливши важливу роль польської шляхти в її виникненні і розвитку (лист від 29 вересня 1958 р.) [2, с. 515–516].

Є. Гедройць погоджувався з Іваном Лисяком щодо труднощів і перешкод у подоланні старих стереотипів і нарослих упереджень між поляками і українцями. Він писав (6 листопада 1958 р.), що намагається продовжувати ознайомлювати читачів з українськими справами. Але це дається не просто, «дуже важко проламати мур недовіри з обох сторін, але треба працювати в цьому напрямку...» [2, с. 517]. У зв'язку з цим український історик у листі-відповіді Редакторові від 26 листопада 1958 р. поставив точний діагноз тим проблемам минулого, які залишалися каменем спотикання: є багато давніх подій, котрі мають контрoверсійний характер і потребують від сумлінних істориків «знати позицію іншої сторони та якщо й не приймати її, то принаймні серйозно на неї зважати і дискутувати»; далі він висловлював жаль, що в польській історіографії такий підхід належить швидше до винятків, ніж правил, і польські істoрики, не знаючи українських джерел і літератури, пропагують лише односторонній погляд на події з історії українсько-польських відносин, як давніх, так і новітніх [2, с. 519–520].

У 60–70-х роках переписка двох інтелектуалів тривала з меншою чи більшою інтенсивністю, а в її центрі продовжували перебувати питання історії українсько-польських стосунків, зокрема у ХХ ст. І. Лисяк-Рудницький писав небагато, і в Гедройцівських «Культурі» та «Історичних зошитах» вийшли друком тільки дві його праці. Натомість він наполегливо рекомендував Редактору кращих авторів української еміграції і одночасно скаржився на брак справжніх науковців-істориків, здатних неупереджено досліджувати минуле українсько-польських взаємин. Багато уваги обидва кореспонденти приділяли обговоренню появи дисидентського руху в СРСР і в Україні. Зокрема, І. Лисяк-Рудницький всіляко рекомендував Гедройцю поряд із російськими дисидентами звернути увагу на українських «шістдесятників (Іван Дзюба, В'ячеслав Чорновіл та ін.). Писав, що «не вагаючись назву промову Дзюби документом великого значення» (лист від 26 листопада 1967 р.) [2, с. 544], які зродили у нього надію на відродження українського національного руху (про виступ І. Дзюби 29 вересня 1966 р. з приводу трагедії Бабиного Яру в Києві. — Л. 3.).

Як зазначалося вище, Іван Лисяк-Рудницький мало публікувався у виданнях Гедройця. Але з його кореспонденції випливає, що багато молодих українських авторів, які друкувалися в польських виданнях у Парижі, були рекомендовані саме ним (пізніше вони стали знайомими українськими істориками в діаспорі, як-от Роман Шпорлюк, Тарас Гунчак та ін.). Натомість, коли 1973 р. вийшла збірка праць Лисяка-Рудницького під назвою «Між історією і політикою: статті до історії та критики української суспільно-політичної думки» (Б. м. в.: «Сучасність», 1973, 442 с.), то в «Історичних зошитах» з'явилася рецензія на неї авторства відомого польського публіциста Юзефа Лободовського. У ній той подав дуже влучну характеристику еміграційній історіографії, зазначив, що і українська і польська історіографії там мали спільні риси, зокрема, вони «постійно відчують себе ніби продовжувачами старих ліній поділу, що походять з неіснуючого вже світу, борються проти давно вже мертвих супротивників, а понад усе легковажать то все, що було „пізніше”» [5, с. 229-231] ¹. Рецензент хвалив автора книжки, який намагався подолати український інтелектуальний партикуляризм і подивитися на українські справи з ширшого майданчика. Це дозволило йому виявити тривали історичні розумові дискусії про зіткнення впливів Заходу і Сходу і навіть подати їх синтез. Рецензент відзначав глибокі розвідки Лисяка-Рудницького про українських ін-

¹ Польський текст звучав так: „...*Ciągle się czują jak gdyby kontynuatorami starych linii podziałów, pochodzących z nieistniejącego już świata, walczą przeciwko dawno już martwym przeciwnikom a nade wszystko lekceważą to wszystko co było „później”*”.

телектуалів, щодо яких і в польській, і в інших літературах світу нагромаджено багато неправди. Тому він радив польському читачеві звернути особливу увагу саме на ці розділи книги, оскільки «особливо в роки Другої світової війни образ українського фашиста-колаборанта затулює нам все: і українських демократів, які колись домінували на терені Галичини, і соціал-демократів, що близько співпрацювали з ППС, і консерваторів» [2, с. 231]². Автора він оцінював як переконаного демократа і консерватора.

Треба віддати належне Редакторові Єжи Гедройцю, який виявився тим сміливцем, який перший у польській літературі ХХ ст. порушив тематику нервових питань історії українсько-польських відносин, які перешкоджали налагодженню добросусідських стосунків, і зрозумів, що настав час переламати мур усталених у минулому поглядів на Україну і українців та їхні взаємини з поляками, відмовитися від мислення історичними категоріями в нових історичних реаліях, які дуже відрізняються від попередніх. Задавлені стереотипи принесли полякам тяжкі випробування у стосунках із сусідами, зокрема українцями. Нерозуміння «Іншого» породжувало в минулому не тільки «почвари» («примари»), а й реальні криваві конфлікти. Ось чому згодом, 1995 р., Є. Гедройць писав, що впродовж віків долі польського і українського народів були нерозривно пов'язані і, водночас, це були століття надмірного розливу крові: козацька війна, уманська різанина, винищення один одного під час останньої війни. Історія вчить, що занепад Польщі буде також занепадом України і навпаки, як про це писав ще український пророк Тарас Шевченко.

Іван Лисяк-Рудницький таки підготував нарис історії українсько-польських відносин і виступив із доповіддю про них на міжнародній конференції в Університеті Мак-Мастера в Канаді в 1977 р. Пізніше ця розширена доповідь увійшла до його збірки праць як нарис під назвою «Польсько-українські стосунки: тягар історії». У нарисі він показав тісний зв'язок історії народів Польщі та України і, водночас, відмінність їхніх національних програм: українські програми спиралися на засаду етнічної національності, а польські — історичного легітимізму (історичної державності). Такі програми не мали точок дотику і не могли бути погоджені. Український учений підсумовував, що без критичного переосмислення історичного ідейного спадку представників обох народів не можна очікувати досягнення згоди і порозуміння. Але, наголошував учений, тогочасні обставини перебу-

² Польський текст: „*Studia te gorąco polecam polskiemu czytelnikowi, zwłaszcza że w latach II wojny światowej obraz ukraińskiego faszysty-kolaboranta przesłonił nam wszystko: i ukraińskich demokratów, ongiś dominujących przynajmniej na terenie Galicji, i socjaldemokratów, blisko współpracujących z PPS, i konserwatystów*”.

вання Польщі та України під російсько-комуністичним пануванням створюють потенційні небезпеки: «Польща може піддатися спокусі надужити своєї більшої сили, відновляючи територіальні претензії на українські землі, саме тоді, коли вся енергія українського народу буде потрібна для вирішення розрахунку з Росією. Надіймося і молимося, що ніколи не повторяться давні помилки, за які вже так дорого заплатили і український народ, і польський» [3, т. 1, с. 96–97, 106].

Підсумовуючи деякі моменти кореспонденції Івана Лисяка-Рудницького і Єжи Гедройця, можна ствердити, що обидва інтелектуали бачили нагальну потребу змінити ситуацію ворожнечі між українцями і поляками, що склалася в історичній ретроспективі, подолати труднощі і перешкоди в нав'язанні діалогу на історичні теми. Вони усвідомлювали той факт, що минуле не може бути перешкодою для налагодження добросусідських відносин між двома сусідніми народами і країнами, а запорука їх незалежного існування лежить у площині усунення застарілих історичних стереотипів, сформованих в інших суспільно-політичних обставинах, і створення міцного союзу двох європейських народів, здатних захищати себе від будь-якої зовнішньої агресії. Обидва інтелектуали усвідомлювали той факт, що продовження політичного трактування історії не дозволить переламати недовіру між представниками обох народів. Потрібен тривалий діалог фахових істориків, які здатні розвінчати старі упередження, показати їх минулий характер і створити підґрунтя для усунення вкорінених історичних стереотипів із суспільної свідомості обох народів та їх еліт. Тільки спокійна і виважена розмова про віджиле минуле, яке продовжує жити як «примара» в поглядах багатьох людей, розмова, що базується на загальнолюдських цінностях і пошануванні позицій та поглядів кожної зі сторін, спроможна з часом змінити атмосферу українсько-польських взаємин на краще. Видається, що такого формату особистостей та інтелектуалів, як Іван Лисяк-Рудницький і Єжи Гедройць, бракує нинішньому інтелектуальному простору обох країн.

1. *Гнатюк О.* Польсько-український діалог: часопис KULTURA та його спадщина (до 100-річчя Єжи Гедройця) [Текст] / О. Гнатюк. – Львів : Центр гуманітарних досліджень ; Київ : Смолоскип, 2006. – 64 с. – («Університетські діалоги» ; №^о1).
2. *Єжи Гедройць та українська еміграція. Листування 1950–1982 років* [Текст] / упоряд., передне сл. і комент. Богумілі Бердиховської ; пер. з польс. та англ. – Київ : Критика, 2008. – 752 с.
3. *Лисяк-Рудницький І.* Історичні есе. В 2 т. [Текст] / І. Лисяк-Рудницький ; відп. ред. Френк Сисин, упоряд. Ярослав Грицак ; пер. з англ. М. Бадік, У. Гавришків, Я. Грицака, А. Дешиці, Г. Киван, Е. Панкєвої. – Київ : Основи, 1994. – Т. 1. – 554 с. ; Т. 2. – 574 с.

4. Giedroyć a Ukraina. Ukraińska perspektywa Jerzego Giedroycia i środowiska paryskiej «Kultury» [Tekst] / Studia pod redakcją Magdaleny Semczyszyn i Mariusza Zajączkowskiego. – Warszawa, Lublin, Szczecin : IPN, 2014. – 336 s.
5. *Lewandowski Józef [Józef Łobodowski]*. Książka młodego historyka ukraińskiego [Tekst] / Józef Lewandowski [Józef Łobodowski] // *Zeszyty Historyczne*. – Paryż, 1974. – T. 29. – S. 229–231.

REFERENCES

1. Hnatiuk, O. (2006). *Polsko-ukrainskyi dialoh: chasopys KULTURA ta yoho spadshchyna (do 100-richchia Yezhy Gedroitsia)* [Polish-Ukrainian dialogue: Kultura Magazine and its heritage (to the 100th Anniversary of Jerzy Giedroyć)]. Lviv, Ukraine: Center for Humanities Research; Kyiv, Ukraine: Smoloskyp (“University Dialogues”, issue^o1). [In Ukrainian].
2. Berdychowska, B. (Comp.). (2008). *Yezhy Gedroits ta ukrainska emihratsiia. Lystuvannia 1950–1982 rokiv* [Jerzy Giedroyć and Ukrainian emigration. Correspondence 1950–1982]. Kyiv, Ukraine: Krytyka. [In Ukrainian].
3. Lysiak-Rudnytskyi, I. (1994). *Istorychni ese* [Historical Essays] (Vols. 1–2, Frank Sysyn (Ed.), Yaroslav Hrytsak (Comp.)). Kyiv, Ukraine: Osnovy. [In Ukrainian].
4. Semczyszyn, M., & Zajączkowski, M. (Eds.). (2014). *Giedroyć a Ukraina. Ukraińska perspektywa Jerzego Giedroycia i środowiska paryskiej «Kultury»* [Giedroyć and Ukraine. The Ukrainian perspective of Jerzy Giedroyć and the Parisian environment of “Kultura”]. Warszawa, Lublin, Szczecin (Poland): IPN. [In Polish].
5. Lewandowski, J. [J. Łobodowski]. (1974). Książka młodego historyka ukraińskiego [Book of Young Ukrainian Historian]. In *Zeszyty Historyczne*, 29, 229–231. [In Polish].

Стаття надійшла 01.10.2019 р.

ZASHKILNYAK Leonid, Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department of Central and Eastern Europe History at Ivan Franko Lviv National University (Lviv, Ukraine).

Ukrainian-Polish Relations in Ivan Lysiak-Rudnyč'kyj (Rudnytsky) and Jerzy Giedroyć Correspondence.

Ukrainian Galician historian Ivan Lysiak-Rudnyč'kyj (Rudnytsky) (1919–1984) and Polish politician and publicist Jerzy Giedroyć (1906–2000) were forced to continue their social and scholarly activities in exile, where they criticized the totalitarian regimes established in the Eastern Europe's countries after the Second World War and tried to influence on the settlement of Ukrainian-Polish relations. Both intellectuals made regular correspondence, collaborated on the publication in Polish magazine “Kultura” and promoted the achievements of free Ukrainian and Polish cultures. They paid particular attention to the need to engage in dialogue on historical topics, recognizing that political treatment of history would not overturn the distrust between representatives of both peoples. It requires a lengthy dialogue between professional historians who are able to unmask old prejudices, show their passing character, and create the groundwork for eliminating entrenched historical stereotypes in the public consciousness of both peoples and their elites. Such a professional dialogue will create the necessary ground and

help overcome gradually the accumulated prejudices and the mutual distrust and build Ukrainian-Polish relations on an equal footing. The correspondence of the two expatriate intellectuals clearly shows how the foundations for such a dialogue have been laid out for the future.

Keywords: Ivan Lysiak-Rudnytsky, Jerzy Gedroyć, correspondence, Ukrainian-Polish relations, history.

ЗАШКИЛЬНЯК Леонид Афанасьевич, доктор исторических наук, профессор, заведующий кафедрой истории Центральной и Восточной Европы Львовского национального университета имени Ивана Франко (Львов, Украина).

Украинско-польские отношения в корреспонденции Ивана Лысяка-Рудницкого и Ежи Гедройца.

Украинский галицийский историк Иван Лысяк-Рудницкий (1919–1984) и польский политик и публицист Ежи Гедройц (1906–2000) были вынуждены продолжать свою общественную и научную деятельность в эмиграции, где выступали с критикой тоталитарных режимов, установленных в странах Восточной Европы после окончания Второй мировой войны, и пытались повлиять на примирение украинско-польских отношений. Оба интеллектуала регулярно переписывались, сотрудничали в издании журнала «Культура» и пропагандировали достижения свободных украинской и польской культур. Особенное внимание они уделяли необходимости организации диалога на исторические темы, понимая, что политическая трактовка истории не позволит переломить недоверие между представителями соседних народов. Это требует продолжительного диалога между профессиональными историками, которые могут разоблачить старые предубеждения, показать их поверхностный характер и заложить фундамент для устранения укоренившихся исторических стереотипов в общественном сознании обоих народов и их элит. Такой профессиональный диалог создаст необходимую почву, а также поможет постепенно преодолеть накопившиеся предрассудки, обоюдное недоверие и построить добрососедские украинско-польские отношения. Переписка двух эмигрировавших интеллектуалов ясно показывает, как основы такого диалога были заложены для будущего.

Ключевые слова: Иван Лысяк-Рудницкий, Ежи Гедройц, корреспонденция, украинско-польские отношения, история.